

Jeg menneskevrage, hvad håb, hvad støtte
finder jeg? Jeg famler ud i det tomme.
Skæbnens knusende magt faldt på mit hoved.

KOR

Anapæster
(idet det slutter toget)

Af alt hvad os skænkes, står intet så højt
som besindig klogskab. De evige love
må ej krænkes af mænd.
De vældige ord i hovmodiges mund
får sin vældige straf, og lærer dem sidst
at vinde sig visdom med ælde.

TIL INDFØRING

Da Ødipus, Thebens konge, havde blindet sig selv i fortvivelse over den brøde han uafvidende havde begået ved at ihjelslå sin fader Laios og ægte sin moder Iokaste, gik kongeværdigheden over til de to sønner han havde med Iokaste, Etéokles og Polyneikes. Kort efter kom de i strid; Polyneikes gik i landflygtighed til Argos' konge Adrastos, hvis datter han ægtede. For at genvinde magten i sin hjemby, foretog han sammen med sin svigerfader og fem andre fyrster et felttog med et stormangreb mod byen, (»De syv mod Theben«), men angrebet blev afslået, og de to brødre dræbte hinanden i tvekamp. Den der nu overtog magten i Theben var Kreon, søn af Menoikeus og broder til Iokaste.

Selv havde han to sønner, Megareus og Haimon. Den første, Megareus, faldt i kampen. Påfaldende nok nævnes han overhovedet ikke hvor man skulle vente det, i begyndelsen af stykket, på linie med Etéokles. Men der har eksisteret en beretning om at han er blevet ofret – eller har ofret sig selv – for byens frelse, og at Kreon har ladet det ske. Kun noget sådant kan forklare Eurydikes klage over ham, hvor hun i sin dødsstund forbander Kreon, v. 1301 ff. Desuden, i samtalen mellem

Teiresias og Kreon falder nogle ytringer der lettest kan forstås på den måde at guderne gennem Teiresias' mund har fordret dette offer, v. 993–95. Den anden søn, Haimon, var trolovet med Antigone, datter af Ødipus og søster til Ismene.

Da Kreon umiddelbart efter sejren over de syv fyrster har overtaget magten, er hans første regeringshandling at lade Etéokles hæderfuldt begrave, og samtidig forbyde Thebens indbyggere at jorde den faldne fjende Polyneikes. Et sådant forbud – som Kreon kan motivere med henvisning til sammenhold i staten og den absolutte loyalitet der kan kræves af dens borgere – var ikke anstødeligt for Grækerne. En landsforræder måtte ikke hvile i sit hjemlands jord, men skulle skaffes bort over grænsen. Først da måtte de pårørende tage sig af det. Men Kreon skærper forbuddet derhen at Polyneikes' lig end ikke må fjernes, men skal blive liggende som bytte for rovfugle. Deri ligger en hån mod alle slægtens eller familiens fromme pligter. Den efterladte familie lagde megen vægt på at vise en afdød fra deres midte kærlig pleje, hvori bad og vask, iføring af ligklæder ved kærlige hænder, dertil indvielse af den døde til Underverdenen under højtid og bøn, indgik som en fast ritus, jvf. Antigones ord v. 900 ff. Først så fulgte begravelse eller ligbrænding. Hvor meget eller hvor lidt denne sidste vennetjeneste har betydet for den afdødes sjæl selv og dens fordringer, havde man vist kun tågede forestillinger om, selv om Sofokles sætter det i forbindelse med

mulighed for et møde med de kære i Underverdenen. Sådanne forestillinger har i al fald gamle rødder i tidlig græsk gudstro. Hos Homer har Achilleus en drøm hvori den faldne Patroklos' sjæl klager over at han ikke kan få fred og gå ind til Hades, før hans legeme er begravet, II. XXIII 65 ff.

Kreons forbud er et magtsprog som i en eneherskers mund er absolut. Kun Antigone sætter sig op imod det i fast besluttet trods. Hun tvinges af troskab mod ærværdige bud, hvori slægtsammenhold, søsterkærlighed og religiøs pligtfølelse, er tæt forbundne. Modsætningen mellem kongen og kongedatteren er tragediens thema.

Antigone dør for sin overbevisning, Kreon bringes i den dybeste elendighed, men bag dette modspil mellem to mennesker ligger noget væsentligere: lydighed mod uskrevne bud, mod de guddommelige love er en ubetinget forpligtelse som ikke må trodses, selv om man må betale for lydigheden med sit liv.

(Ang. nærmere fortolkning af tragedien, se Otto Foss *Den græske tragedie*, 1976, s. 132 ff.)